

**Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa**  
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang  
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm  
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu  
Sàigòn 1998

--- o0o ---

**Tập 3**  
**Quyển Thứ 61**  
**Hội Thứ Nhất**

**PHẨM KHEN ĐẠI THỪA**  
Thứ 16 - 6

Thiện Hiện! Dị sanh thời trước chẳng khá được. Dị sanh thời sau chẳng khá được. Dị sanh thời giữa chẳng khá được. Dị sanh trong ba đời bình đẳng cũng chẳng khá được. Sở vì sao? - Thiện Hiện! Dị sanh quá khứ, vị lai, hiện tại trong bình đẳng đều chẳng khá được. Vì có sao? Vì tánh bình đẳng trong bình đẳng hãy chẳng khá được, huống chi trong bình đẳng có dị sanh quá khứ, vị lai, hiện tại khá được. Vì ngã, hữu tình cho đến tri giả, kiến giả chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát, Như Lai thời trước chẳng khá được. Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát, Như Lai thời giữa chẳng khá được. Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát, Như Lai trong ba đời bình đẳng cũng chẳng khá được. Sở vì sao? - Thiện Hiện! Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát, Như Lai quá khứ, vị lai, hiện tại trong bình đẳng đều chẳng khá được. Vì có sao? Vì tánh bình đẳng trong bình đẳng hãy chẳng khá được, huống chi trong bình đẳng có Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát, Như Lai quá khứ, vị lai, hiện tại khá được. Vì ngã, hữu tình cho đến tri giả, kiến giả chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa trụ trong tướng ba đời bình đẳng này tinh siêng tu học Nhất thiết trí trí. Vì không lấy chấp nên mau được viên mãn. Đấy tên là Bồ-tát Ma-ha-tát tướng Đại thừa ba đời bình đẳng. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát an trụ trong tướng Đại thừa như vậy, vượt hơn tất cả thế gian, trời, người, a-tổ-lạc thủy, mau năng chứng được Nhất thiết trí trí, lợi vui hữu tình!

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Hay thay, hay thay! Đức Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khéo nói chính thuyết Đại thừa Bồ-tát Ma-ha-tát. Bạch Thế Tôn! Đại thừa như thế rất tôn rất diệu. Các Bồ-tát Ma-ha-tát quá khứ với trong đây mà học đã được Nhất thiết trí trí, các Bồ-tát Ma-ha-tát vị lai với trong đây mà học sẽ được Nhất thiết trí trí, tất cả Bồ-tát Ma-ha-tát hiện tại mười phương vô lượng vô số vô biên thế giới với trong đây mà học nay được Nhất thiết trí trí. Vậy nên Đại thừa rất tôn rất diệu, chỗ nương chơn thật hơn hết của Nhất thiết trí trí.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như lời người vừa nói. Các Bồ-tát Ma-ha-tát quá khứ, vị lai, hiện tại đều nương Đại thừa tinh siêng tu học, mau chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vậy nên Đại thừa rất tôn rất diệu.

## Hội Thứ Nhất

### PHẨM TÙY THUẬN

#### Thứ 17

Bấy giờ, Mãn-từ-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Như Lai trước kia khiến Tôn giả Thiện Hiện vì các Bồ-tát Ma-ha-tát tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa, mà nay có gì bèn thuyết Đại thừa?

Cụ thọ Thiện Hiện tức thì bạch Phật: Bạch Thế Tôn! Tôi trước kia đã thuyết Đại thừa hầu không trái vượt Bát-nhã Ba-la-mật-đa chứ? Phật bảo: Thiện Hiện! Ngươi trước kia đã thuyết Đại thừa, đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thấy đều tùy thuận, không có trái vượt. Vì có sao? Thiện Hiện! Tất cả thiện pháp, Bồ đề phân pháp, hoặc Thanh văn pháp, hoặc Độc giác pháp, hoặc Bồ-tát pháp, hoặc các Phật pháp khác; tất cả như vậy không pháp nào chẳng nhiếp vào Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật: Bạch Thế Tôn! Những gì là tất cả thiện pháp, Bồ đề phân pháp, hoặc Thanh văn pháp, hoặc Độc giác pháp, hoặc Bồ-tát pháp, hoặc các Phật pháp khác thấy đều nhiếp vào Bát-nhã Ba-la-mật-đa ư?

Phật nói: Thiện Hiện! Hoặc Bồ thí Ba-la-mật-đa, hoặc Tịnh giới Ba-la-mật-đa, An nhẫn Ba-la-mật-đa, Tinh tiến Ba-la-mật-đa, Tĩnh lự Ba-la-mật-đa, Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Hoặc bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Hoặc bốn niệm trụ, bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi. Hoặc không giải thoát môn, vô tướng giải thoát môn, vô nguyện giải thoát môn. Hoặc năm nhãn, sáu thần thông. Hoặc Phật mười lực, bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Hoặc vô vong thất pháp, hằng trụ xả tánh. Thiện Hiện! Những như vậy thấy tất cả thiện pháp, Bồ đề phân pháp, hoặc Thanh văn pháp, hoặc Độc giác pháp, hoặc Bồ-tát pháp, hoặc các Phật pháp khác; tất cả như vậy thấy đều nhiếp vào Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hoặc Đại thừa, hoặc Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hoặc Tĩnh lự Tinh tiến An nhẫn Tịnh giới Bồ thí Ba-la-mật-đa. Hoặc sắc, hoặc thọ tướng hành thức. Hoặc nhãn xứ, hoặc nhĩ tỷ thiết thân ý xứ. Hoặc sắc xứ, hoặc thanh hương vị xúc pháp xứ. Hoặc nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ. Hoặc nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc, nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ. Hoặc tỷ giới, hương giới, tỷ thức giới và tỷ xúc, tỷ xúc làm duyên sanh ra các thọ. Hoặc thiệt giới, vị giới, thiệt thức giới và thiệt xúc, thiệt xúc làm duyên sanh ra các thọ. Hoặc thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc, thân xúc làm duyên sanh ra các thọ. Hoặc ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc, ý xúc làm duyên sanh ra các thọ. Hoặc địa giới, hoặc thủy hỏa phong không thức giới. Hoặc khổ thánh đế, hoặc tập diệt đạo thánh đế. Hoặc vô minh, hoặc hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sầu than khổ ưu não. Hoặc Dục giới, hoặc Sắc, Vô sắc giới. Hoặc thiện pháp, phi thiện pháp. Hoặc pháp hữu ký, vô ký. Hoặc pháp hữu lậu, vô lậu. Hoặc pháp hữu vi, vô vi. Hoặc pháp thế gian, xuất thế gian. Hoặc bốn tĩnh lự, hoặc bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Hoặc tám giải thoát, hoặc tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ. Hoặc bốn niệm trụ, hoặc bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi. Hoặc không giải thoát môn, hoặc vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Hoặc năm nhãn, hoặc sáu thần thông. Hoặc Phật mười lực, hoặc bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Hoặc vô vong thất pháp, hoặc hằng trụ xả tánh. Hoặc nhất thiết đà-la-ni môn, hoặc nhất thiết tam-ma-địa môn. Hoặc các Như Lai, hoặc Phật đã giác nói ra pháp luật. Hoặc nội không, hoặc ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bản tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không. Hoặc chơn như, hoặc pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bất tư nghì giới, hư không giới, đoạn giới, ly giới, diệt giới, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, vô tánh giới, vô tướng giới, vô tác giới, vô vi giới, an ẩn giới, tịch tĩnh giới, bốn vô, thật tế, cứu cánh Niết-bàn; tất cả pháp như vậy thấy đều chẳng tương ưng, chẳng phải

chẳng tương ưng; chẳng phải hữu sắc, chẳng phải vô sắc; chẳng phải hữu kiến, chẳng phải vô kiến; chẳng phải hữu đối, chẳng phải vô đối, đều đồng nhất tướng, chỗ gọi là vô tướng.

Thiện Hiện! Do vì nhân duyên đây, nên nơi trước kia đã thuyết Đại thừa đối với Bát-nhã Ba-la-mật-đa thấy đều tùy thuận, không chỗ trái vượt. Sở vì sao? - Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác Bát-nhã Ba-la-mật-đa, Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc Bát-nhã Ba-la-mật-đa tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác Tĩnh lự Tịnh giới An nhẫn Tĩnh tiến Bồ thí Ba-la-mật-đa, Tĩnh lự Tịnh giới An nhẫn Tĩnh tiến Bồ thí Ba-la-mật-đa chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc Tĩnh lự Tịnh giới An nhẫn Tĩnh tiến Bồ thí Ba-la-mật-đa tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác bốn tĩnh lự, bốn tĩnh lự chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc bốn tĩnh lự tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác bốn vô lượng, bốn vô sắc định; bốn vô lượng, bốn vô sắc định chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc bốn vô lượng, bốn vô sắc định tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác tám giải thoát, tám giải thoát chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa hoặc tám giải thoát tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ; tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác bốn niệm trụ, bốn niệm trụ chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc bốn niệm trụ tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi; bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác không giải thoát môn, không giải thoát môn chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc không giải thoát môn tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác vô tướng, vô nguyện giải thoát môn; vô tướng, vô nguyện giải thoát môn chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc vô tướng, vô nguyện giải thoát môn tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác năm nhãn, năm nhãn chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc năm nhãn tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác sáu thần thông, sáu thần thông chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc sáu thần thông tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác Phật mười lực, Phật mười lực chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc Phật mười lực tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí; bốn vô sở úy cho đến nhất thiết tướng trí chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc bốn vô sở úy cho đến nhất thiết tướng trí tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác vô vong thất pháp, vô vong thất pháp chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc vô vong thất pháp, tánh không có hai, vì không hai phần vậy. Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác hằng trụ xả tánh, hằng trụ xả tánh chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc hằng trụ xả tánh, tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Đại thừa chẳng khác pháp uẩn, giới, xứ thấy không, bất không; pháp uẩn, giới, xứ thấy không, bất không chẳng khác Đại thừa. Vì có sao? Vì hoặc Đại thừa, hoặc pháp uẩn, giới, xứ thấy không, bất không tánh không có hai, vì không hai phần vậy.

Thiện Hiện! Do vì nhân duyên đây, nên nơi trước kia đã thuyết Đại thừa đối với Bát-nhã Ba-la-mật-đa thấy đều tùy thuận, không chỗ trái vược. Hoặc thuyết Đại thừa thời là đã thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hoặc thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa thời là đã thuyết Đại thừa, vì hai pháp như thế không có riêng khác nhau vậy.

## Hội Thứ Nhất

### PHẨM VÔ SỞ ĐẮC

#### Thứ 18 - 1

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Thời trước Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng khá được. Thời sau Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng khá được. Thời giữa Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng khá được.

Bạch Thế Tôn! Vì sắc vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Thọ tướng hành thức vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Nhãn xứ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Nhĩ ty thiết thân ý xứ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Sắc xứ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Thanh hương vị xúc pháp xứ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên.

Bạch Thế Tôn! Nhân giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Nhĩ giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc, nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Tỷ giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Hương giới, tỷ thức giới và tỷ xúc, tỷ xúc làm duyên sanh ra các thọ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Thiết giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Vị giới, thiết thức giới và thiết xúc, thiết xúc làm duyên sanh ra các thọ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Thân giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Xúc giới, thân thức giới và thân xúc, thân xúc làm duyên sanh ra các thọ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Ý giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Pháp giới, ý thức giới và ý xúc, ý xúc làm duyên sanh ra các thọ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên.

Bạch Thế Tôn! Địa giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Thủy hỏa phong không thức giới vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Khổ thánh đế vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Tập diệt đạo thánh đế vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Vô minh vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sầu than khổ ưu não vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Bồ thí Ba-la-mật-đa vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Tịnh giới An nhẫn Tinh tiến Tĩnh lực Bát-nhã Ba-la-mật-đa vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên.

Bạch Thế Tôn! Bốn tĩnh lực vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bốn vô lượng, bốn vô sắc định vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Tám giải thoát vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Bốn niệm trụ vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Không giải thoát môn vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Vô tướng, vô nguyện giải thoát môn vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Năm nhãn vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Sáu thần thông vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên.

Bạch Thế Tôn! Phật mười lực vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Vô vong

thất pháp vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Hành trụ xả tánh vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Tất cả đà-la-ni môn vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên; tất cả tam-ma-địa môn vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên.

Bạch Thế Tôn! Nội không vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biên dị không, bản tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Bạch Thế Tôn! Chơn như vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bất tư nghì giới, hư không giới, đoạn giới, ly giới, diệt giới, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, vô tánh giới, vô tướng giới, vô tác giới, vô vi giới, an ẩn giới, tịch tĩnh giới, bản vô, thật tế, cứu cánh Niết bàn vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên.

Bạch Thế Tôn! Thanh văn thừa vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Độc giác thừa vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên. Đại thừa vô biên, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên.

Bạch Thế Tôn! Tức sắc, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là sắc, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức thọ tướng hành thức, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là thọ tướng hành thức, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Bạch Thế Tôn! Tức nhãn xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là nhãn xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức nhĩ tỷ thiết thân ý xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là nhĩ tỷ thiết thân ý xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Bạch Thế Tôn! Tức sắc xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là sắc xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức thanh hương vị xúc pháp xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là thanh hương vị xúc pháp xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.

Bạch Thế Tôn! Tức nhãn giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là nhãn giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là sắc giới, nhãn thức giới, và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.

Bạch Thế Tôn! Tức nhĩ giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là nhĩ giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc, nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là thanh giới, nhĩ thức giới, và nhĩ xúc, nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.

Bạch Thế Tôn! Tức tỷ giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là tỷ giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức hương giới, tỷ thức giới và tỷ xúc, tỷ xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là hương giới, tỷ thức giới, và tỷ xúc, tỷ xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.

Bạch Thế Tôn! Tức thiết giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là thiết giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức vị giới, thiết thức giới và thiết xúc, thiết xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là vị giới, thiết thức giới, và thiết xúc, thiết xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.

Bạch Thế Tôn! Tức thân giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là thân giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức xúc giới, thân thức giới và thân xúc, thân xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là xúc giới, thân thức giới, và thân xúc, thân xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.

Bạch Thế Tôn! Tức ý giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là ý giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức pháp giới, ý thức giới và ý xúc, ý xúc làm duyên sanh ra các thọ,

**Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là pháp giới, ý thức giới, và ý xúc, ý xúc làm duyên sanh ra các thọ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức địa giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là địa giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức thủy hỏa phong không thức giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là thủy hỏa phong không thức giới, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức khổ thánh đế, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là khổ thánh đế, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức tập diệt đạo thánh đế, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là tập diệt đạo thánh đế, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức vô minh, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là vô minh, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sầu than khổ ưu não, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là hành cho đến lão tử sầu than khổ ưu não, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức Bồ thí Ba-la-mật-đa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là Bồ thí Ba-la-mật-đa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức Tịnh giới An nhẫn Tinh tiến Tĩnh lự Bát-nhã Ba-la-mật-đa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là Tịnh giới An nhẫn Tinh tiến Tĩnh lự Bát-nhã Ba-la-mật-đa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức bốn tĩnh lự, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là bốn tĩnh lự, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức bốn vô lượng, bốn vô sắc định, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là bốn vô lượng, bốn vô sắc định, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức tám giải thoát, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là tám giải thoát, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức bốn niệm trụ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là bốn niệm trụ, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức không giải thoát môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là không giải thoát môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức vô tướng, vô nguyện giải thoát môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là vô tướng, vô nguyện giải thoát môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức năm nhãn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là năm nhãn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức sáu thần thông, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là sáu thần thông, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức Phật mười lực, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là Phật mười lực, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là bốn vô sở úy cho đến nhất thiết tướng trí, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức đạo tướng trí, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Là đạo tướng trí, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức pháp vô vong thất, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa pháp vô vong thất, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức tánh hằng trụ xả, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa tánh hằng trụ xả, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức tất cả đà-la-ni môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa tất cả đà-la-ni môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức tất cả tam-ma-địa môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa tất cả tam-ma-địa môn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức nội không, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa nội không, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biên dị không, bản tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức chơn như, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa chơn như, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bất tư nghì giới, hư không giới, đoạn giới, ly giới, diệt giới, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, vô tánh giới, vô tướng giới, vô tác giới, vô vi giới, an ẩn giới, tịch tĩnh giới, bản vô, thật tế, cứu cánh Niết-bàn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa pháp giới, pháp tánh cho đến thật tế, cứu cánh Niết-bàn, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tức Thanh văn thừa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa Thanh văn thừa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức Độc giác thừa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa Độc giác thừa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức Đại thừa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa Đại thừa, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Bạch Thế Tôn! Tức Thanh văn bồ-đặc-già-la, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa Thanh văn bồ-đặc-già-la, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Tức Độc giác, Đại thừa bồ-đặc-già-la, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được. Lìa Độc giác, Đại thừa bồ-đặc-già-la, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được.**

**Bạch Thế Tôn! Tôi đối với tất cả pháp, đem tất cả chủng tánh, tất cả nơi chốn, tất cả thời gian để tìm Bồ-tát Ma-ha-tát đều không thấy dấu vết, trọn chẳng khá được. Vậy thì làm sao khiến tôi đem Bát-nhã Ba-la-mật-đa dạy bảo dạy trao các Bồ-tát Ma-ha-tát được.**

**Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát chỉ có giả danh, như nói ngã thấy rốt ráo chẳng sanh, các pháp cũng vậy đều không tự tánh. Bạch Thế Tôn! Sắc thấy các pháp rốt ráo chẳng sanh. Nếu rốt ráo chẳng sanh, thời chẳng gọi sắc thấy. Bạch Thế Tôn! Tôi đâu có thể đem rốt ráo chẳng sanh là Bát-nhã Ba-la-mật-đa dạy bảo dạy trao rốt ráo chẳng sanh là các Bồ-tát Ma-ha-tát. Bạch Thế Tôn! Lìa rốt ráo chẳng sanh cũng không có Bồ-tát Ma-ha-tát năng tu hành Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nghe tác lên thuyết này, tâm kia chẳng kinh chẳng khùng chẳng bố, chẳng chìm chẳng đắm, cũng chẳng lo buồn ăn năn, phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát này là năng tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.**

**Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Vì duyên có nào nói Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa chẳng khá được? Vì duyên có nào nói sắc thấy vô biên, nên Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô biên? Vì duyên có nào nói tức sắc thấy, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được; lìa sắc thấy, Bồ-tát Ma-ha-tát vô sở hữu chẳng khá được? Vì duyên có nào mà nói tôi đối với tất cả pháp, đem tất cả chủng tánh, tất cả nơi chốn, tất cả thời gian tìm Bồ-tát Ma-ha-tát đều không thấy dấu vết, trọn chẳng khá được, làm sao khiến tôi đem Bát-nhã Ba-la-mật-đa dạy bảo dạy trao các Bồ-tát Ma-ha-tát? Vì duyên có nào nói Bồ-tát Ma-ha-tát chỉ có giả danh? Vì duyên có nào nói như nói ngã thấy rốt ráo chẳng sanh? Vì duyên có nào nói các pháp cũng vậy đều vô tự tánh? Vì duyên có nào mà nói sắc thấy các pháp rốt ráo chẳng sanh? Vì duyên có nào nói nếu rốt ráo chẳng sanh thời chẳng gọi sắc thấy? Vì duyên có nào nói tôi đâu có thể đem rốt ráo chẳng sanh là Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dạy bảo dạy trao rốt ráo chẳng sanh là các Bồ-tát Ma-ha-tát? Vì duyên**

cớ nào nói lia rớt ráo chẳng sanh cũng không có Bồ-tát Ma-ha-tát năng tu hành Vô thượng Chánh đẳng Bồ đề? Vì duyên cớ nào nói Bồ-tát Ma-ha-tát nghe tác lên thuyết này, tâm kia chẳng kinh chẳng khùng chẳng bố, chẳng chìm chẳng đắm, cũng chẳng lo buồn ăn năn, phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát này năng tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện đáp Xá-lợi-tử rằng: Như Tôn giả đã hỏi vì duyên cớ nào nói Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa chẳng khá được? Xá-lợi-tử! Vì hữu tình vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Vì hữu tình không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Vì hữu tình xa lia, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được? Vì hữu tình không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được? Vì cớ sao? Xá-lợi-tử! Vì trong hữu tình vô sở hữu, không, xa lia, không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được vậy. Xá-lợi-tử! Chẳng phải hữu tình vô sở hữu mà có khác. Chẳng phải hữu tình không mà có khác. Chẳng phải hữu tình xa lia mà có khác. Chẳng phải hữu tình không có tự tánh mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa mà có khác. Xá-lợi-tử! Hoặc hữu tình vô sở hữu, hoặc hữu tình không, hoặc hữu tình xa lia, hoặc hữu tình không có tự tánh, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa; tất cả pháp như thế không có hai, vì không hai phần vậy. Xá-lợi-tử! Do vì duyên cớ này nên tôi tác lên thuyết là: Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa chẳng khá được.

Xá-lợi-tử! Sắc vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thọ tướng hành thức vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thọ tướng hành thức không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc xa lia, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thọ tướng hành thức xa lia, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thọ tướng hành thức không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Vì cớ sao? Xá-lợi-tử! Vì trong sắc thọ tướng hành thức vô sở hữu, không, xa lia, không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa đều chẳng khá được vậy. Xá-lợi-tử! Chẳng phải sắc thọ tướng hành thức vô sở hữu mà có khác. Chẳng phải sắc thọ tướng hành thức không mà có khác. Chẳng phải sắc thọ tướng hành thức xa lia mà có khác. Chẳng phải sắc thọ tướng hành thức không có tự tánh mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa mà có khác. Xá-lợi-tử! Hoặc sắc thọ tướng hành thức vô sở hữu, hoặc sắc thọ tướng hành thức không, hoặc sắc thọ tướng hành thức xa lia, hoặc sắc thọ tướng hành thức không có tự tánh, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa; tất cả pháp như thế không có hai, vì không hai phần vậy. Xá-lợi-tử! Do vì duyên cớ này nên tôi tác lên thuyết là: Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa chẳng khá được.

Xá-lợi-tử! Nhãn xứ vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhãn xứ không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhãn xứ xa lia, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ xa lia, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhãn xứ không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Vì cớ sao? Xá-lợi-tử! Vì trong nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ vô sở hữu, không, xa lia, không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa đều chẳng khá được vậy. Xá-lợi-tử! Chẳng phải nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ vô sở hữu mà có khác. Chẳng phải nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ không mà có khác. Chẳng phải nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ xa lia mà có khác. Chẳng phải nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ không có tự tánh mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa mà có khác. Xá-lợi-tử! Hoặc nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ vô sở hữu, hoặc nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ không, hoặc nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ xa lia, hoặc nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ không có tự tánh, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau,



hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa; tất cả pháp như thế không có hai, vì không hai phần vậy. Xá-lợi-tử! Do vì duyên có này nên tôi tác lên thuyết là: Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa chẳng khá được.

Xá-lợi-tử! Sắc xứ vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thanh hương vị xúc pháp xứ vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc xứ không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thanh hương vị xúc pháp xứ không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc xứ xa lìa, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thanh hương vị xúc pháp xứ xa lìa, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc xứ không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Thanh hương vị xúc pháp xứ không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Vì trong sắc thanh hương vị xúc pháp xứ vô sở hữu, không, xa lìa, không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa đều chẳng khá được. Xá-lợi-tử! Chẳng phải sắc thanh hương vị xúc pháp xứ vô sở hữu mà có khác. Chẳng phải sắc thanh hương vị xúc pháp xứ không mà có khác. Chẳng phải sắc thanh hương vị xúc pháp xứ xa lìa mà có khác. Chẳng phải sắc thanh hương vị xúc pháp xứ không có tự tánh mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa mà có khác. Xá-lợi-tử! Hoặc sắc thanh hương vị xúc pháp xứ vô sở hữu, hoặc sắc thanh hương vị xúc pháp xứ không, hoặc sắc thanh hương vị xúc pháp xứ xa lìa, hoặc sắc thanh hương vị xúc pháp xứ không có tự tánh, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa; tất cả pháp như thế không có hai, vì không hai phần vậy. Xá-lợi-tử! Do vì duyên có này, nên tôi tác lên thuyết là: Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa chẳng khá được.

Xá-lợi-tử! Nhân giới vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ vô sở hữu, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhân giới không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhân giới xa lìa, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ xa lìa, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Nhân giới không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa chẳng khá được. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Vì trong nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ vô sở hữu, không, xa lìa, không có tự tánh, nên Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước sau giữa đều chẳng khá được vậy. Xá-lợi-tử! Chẳng phải nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ vô sở hữu mà có khác. Chẳng phải nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không mà có khác. Chẳng phải nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ xa lìa mà có khác. Chẳng phải nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không có tự tánh mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau mà có khác. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa mà có khác. Xá-lợi-tử! Hoặc nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ vô sở hữu, hoặc nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không, hoặc nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ xa lìa, hoặc nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không có tự tánh, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau, hoặc Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa; tất cả pháp như thế không có hai, vì không hai phần vậy. Xá-lợi-tử! Do vì duyên có này, nên tôi tác lên thuyết là: Bồ-tát Ma-ha-tát thời trước chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời sau chẳng khá được, Bồ-tát Ma-ha-tát thời giữa chẳng khá được.